Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 13. septembra 2017*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Uplatňovanie systémov sociálneho zabezpečenia – Migrujúci pracovníci – Určenie príslušnej právnej úpravy – Nariadenie (EHS) č. 1408/71 – Článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) – Osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov – Osoba zamestnaná v členskom štáte, ktorá počas trojmesačného neplateného voľna vykonáva závislé činnosti na území iného členského štátu“

Vo veci C-569/15

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska) z 30. októbra 2015 a doručený Súdnemu dvoru 5. novembra 2015, ktorý súvisí s konaním:

X

proti

Staatssecretaris van Financiën,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen (spravodajca), sudcovia M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan a D. Šváby,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. decembra 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– holandská vláda, v zastúpení: M. Bulterman a M. Noort, splnomocnené zástupkyne,

– česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: M. van Beek a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 8. marca 2017,

vyhlásil tento rozsudok

* Jazyk konania: holandčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 13 ods. 2 písm. a) a článku 14 ods. 2 písm. b) bodu i) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 592/2008 zo 17. júna 2008 (Ú. v. ES L 177, 2008, s. 1) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani X a Staatssecretaris van Financiën (štátny tajomník pre financie, Holandsko) vo veci daňového výmeru týkajúceho sa dani z príjmu a príspevkov na sociálne zabezpečenie.

Právny rámec

3 Podľa článku 1 nariadenia č. 1408/71:

„Na účely tohto nariadenia:

a) ‚zamestnanec‘ a ‚samostatne zárobkovo činná osoba‘ znamená:
   i) každú osobu povinne alebo voliteľne nepretržite poistenú pre prípad jednej alebo viacerých udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo v rámci osobitného systému pre štátnych zamestnancov;

   …“

4 Článok 13 tohto nariadenia stanovuje:

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá [ju] zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

…“

5 Článok 14 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Článok 13 ods. 2 písm. a) sa použije s nasledujúcimi výnimkami a výhradami:

…

2. Osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom, ktoré sú takto určené:

   …

b) Osoba iná, než uvedená pod písm. a), podlieha:
   i) právnym predpisom členského štátu, na území ktorého má bydlisko, ak vykonáva svoju činnosť čiastočne na tomto území alebo pre viaceré podniky alebo viacerých zamestnávateľov, ktorí majú svoje sídla alebo miesta podnikania na území rôznych členských štáto[v];

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

6 Pani X, ktorá je holandskou štátnou príslušníčkou, od 1. marca 2006 býva a pracuje v Holandsku pre zamestnávateľa so sídlom v tomto istom členskom štáte.

7 Pani X a jej holandský zamestnávateľ sa dohodli, že pani X si od decembra 2008 do februára 2009 vezme neplatené voľno. V liste z 12. novembra 2008 jej zamestnávateľ stanovil pravidlá a podmienky uplatňujúce sa na ich pracovnoprávny vzťah počas čerpania uvedeného voľna. Spresnil v ňom najmä, že pracovná zmluva zostane počas tohto voľna v platnosti a že pani X sa 1. marca 2009 vráti k riadnemu výkonu svojich úloh.

8 Od decembra 2008 do februára 2009 bývala pani X v Rakúsku, kde pracovala ako inštruktorka lyžovania pre iného zamestnávateľa so sídlom v tomto členskom štáte.

9 Počas ďalších rokov si pani X už nevzala nijaké neplatené voľno. Z informácií, ktoré holandský daňový úrad získal od rakúskych orgánov, však vyplýva, že v zdaňovacom období 2010 je dotknutá osoba dvakrát zapísaná v registroch rakúskeho sociálneho zabezpečenia ako zamestnanec. To isté platí aj pre zdaňovacie obdobia 2011 až 2013 vrátane, pre ktoré je zapísaná v týchto registroch jedenkrát v každom roku na obdobie približne jedného alebo dvoch týždňov.

10 Spor medzi pani X a štátnym tajomníkom pre financie sa týka výpočtu dane z príjmu a príspevkov na sociálne zabezpečenie za zdaňovacie obdobie 2009. Týka sa konkrétne otázky, či počas januára a februára 2009 bola pani X poistená v povinnom holandskom systéme sociálneho zabezpečenia, a teda či preto mala povinnosť platiť príspevky.

11 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Odvolací súd Arnhem-Leeuwarden, Holandsko), ktorý rozhodoval o odvolaní podanom proti rozsudku Rechtbank Gelderland (Okresný súd Gelderland, Holandsko), rozhodol, že pracovnoprávny vzťah medzi pani X a jej zamestnávateľom so sídlom v Holandsku počas neplateného voľna naďalej trval a že holandská právna úprava sa uplatňuje aj na január a február 2009.

12 Pani X podala proti tomuto rozhodnutiu kasačný opravný prostriedok na vnútroštátny súd.

13 Za týchto okolností Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa hlava II nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že zamestnanec s bydliskom v Holandsku, ktorý svoju činnosť obvykle vykonáva v tejto krajine a na tri mesiace si vezme neplatené voľno, sa počas tohto obdobia považuje za osobu, ktorá (tiež) vykonáva závislú činnosť v Holandsku, keď i) pracovnoprávny vzťah počas uvedeného obdobia zostal zachovaný a ii) uvedené obdobie sa na účely holandského Werkloosheidswet (zákon o nezamestnanosti) považuje za obdobie, v ktorom vykonáva závislú činnosť?

2. a) Ktoré právne predpisy sú podľa nariadenia č. 1408/71 uplatniteľné v prípade, keď daný zamestnanec počas svojho neplateného voľna vykonáva v inom členskom štáte závislú činnosť?

b) Má skutočnosť, že dotknutý zamestnanec počas nasledujúceho roka dvakrát a počas ďalších troch rokov, ktoré nasledovali, vždy počas obdobia približne jedného až dvoch týždňov vykonával závislú činnosť v tomto inom členskom štáte, hoci si v Holandsku nečerpal neplatené voľno, vplyv na odpoveď na predchádzajúcu otázku?“

O prejudiciálnych otázkach

14 Vnútroštátny súd sa svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, v podstate pýta, či sa má článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá má bydlisko a vykonáva závislú činnosť na území členského štátu a ktorá si na obdobie troch mesiacov vezme neplatené voľno a vykonáva závislú činnosť na území iného členského štátu, sa má považovať za osobu, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch členských štátov v zmysle tohto ustanovenia.

15 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že ustanovenia hlavy II nariadenia č. 1408/71, v ktorej je obsiahnutý článok 14 ods. 2, predstavujú podľa ustálenej judikatúry úplný a jednotný systém kolíznych noriem, ktorých cieľom je, aby sa na zamestnancov, ktorí sa pohybujú v rámci Európskej únie, vzťahoval systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, a tým sa predišlo kumulácii uplatniteľných vnútroštátnych právnych úprav a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vyplynúť (rozsudok zo 4. októbra 2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, bod 29 a citovaná judikatúra).

16 Na tento účel článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 stanovuje zásadu, podľa ktorej sa na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. októbra 2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, bod 30).

17 Táto zásada však obsahuje formuláciu „pokiaľ články 14 až 17 [nariadenia č. 1408/71] neustanovujú inak“. V určitých osobitných situáciách by totiž jasné a jednoduché uplatnenie všeobecného pravidla uvedeného v článku 13 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia mohlo viesť k riziku, že tak zamestnanec, ako aj zamestnávateľ a inštitúcie sociálneho zabezpečenia sa nevyhnú administratívnym komplikáciám, ktoré by mohli byť prekážkou výkonu voľného pohybu osôb spadajúcich pod uvedené nariadenie, ba naopak takéto komplikácie by sami vyvolali (rozsudok zo 4. októbra 2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, bod 31).

18 Článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že osoba, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov, podlieha právnym predpisom členského štátu, na územi ktorého má bydlisko, ak vykonáva svoju činnosť čiastočne na tomto území.

19 Z tohto ustanovenia, ktoré stanovuje odchýlku od všeobecného pravidla väzby na členský štát zamestnania, vyplýva, že jeho uplatnenie je podmienené tým, aby dotknutá osoba bola obvykle zamestnaná na území dvoch alebo viacerých členských štátov.

20 Na situáciu, o akú ide vo veci samej, sa článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia č. 1408/71 môže preto vzťahovať len vtedy, keď dotknutú osobu, ktorej zamestnávateľ schválil neplatené voľno v trvaní niekoľkých mesiacov, pričom tento zamestnávateľ nezrušil pracovnoprávny vzťah, možno počas čerpania tohto voľna považovať za osobu, ktorá je zamestnaná v zmysle tohto ustanovenia v členskom štáte, na území ktorého si vzala toto voľno.

21 V tejto súvislosti treba uviesť, že pokiaľ ide o pozastavenie pracovnoprávneho vzťahu počas čerpania rodičovskej dovolenky, Súdny dvor rozhodol, že určitá osoba má postavenie „zamestnanca“ v zmysle nariadenia č. 1408/71, ak je poistená, hoci len pre prípad jednej nepredvídanej udalosti, z dôvodu

povinného alebo voliteľného systému sociálneho zabezpečenia uvedeného v článku 1 písm. a) tohto nariadenia, a to nezávisle od existencie pracovnoprávneho vzťahu (rozsudok zo 7. júna 2005, Dodl a Oberhollenzer, C-543/03, EU:C:2005:364, bod 34).

22 Okrem toho z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že hoci ustanovenia hlavy II nariadenia č. 1408/71 na rozdiel od ustanovení nachádzajúcich sa v hlave I tohto nariadenia odkazujú na osoby, ktoré vykonávajú závislú alebo samostatne zárobkovú činnosť, a nie na zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby, logický a koherentný výklad osobnej pôsobnosti tohto nariadenia a systému kolíznych noriem, ktorý uplatňuje, nariaďuje vykladať predmetné pojmy hlavy II uvedeného nariadenia s prihliadnutím na definície uvedené v jeho článku 1 písm. a) (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. januára 1997, de Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, bod 22, ako aj z 30. januára 1997, Hervein a Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, bod 20).

23 V dôsledku toho tak, ako kvalifikácia pracovníka ako zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby v zmysle nariadenia č. 1408/71 vyplýva z vnútroštátneho systému sociálneho zabezpečenia, v ktorom musia byť títo zamestnanci poistení, treba „závislú činnosť“ a „samostatne zárobkovú činnosť“ v zmysle hlavy II nariadenia č. 1408/71 považovať za takéto činnosti podľa uplatniteľnej vnútroštátnej právnej úpravy v oblasti sociálneho zabezpečenia v členskom štáte, na území ktorého sa tieto činnosti vykonávajú (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. januára 1997, de Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, bod 23, ako aj z 30. januára 1997, Hervein a Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, bod 21).

24 Takisto, ak si osoba v období čerpania neplateného voľna, ktoré jej schválil zamestnávateľ, zachová postavenie zamestnanca, možno konštatovať, že táto osoba vykonáva závislú činnosť v zmysle hlavy II nariadenia č. 1408/71 napriek pozastaveniu plnenia hlavných záväzkov vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu počas tohto vymedzeného obdobia.

25 V situácii, o akú ide vo veci samej, v ktorej podľa vnútroštátneho súdu vnútroštátna právna úprava uplatniteľná v oblasti sociálneho zabezpečenia stanovuje, že osoba, ktorá si vzala neplatené voľno počas niekoľkých mesiacov, naďalej vykonáva závislú činnosť počas tohto voľna, sa bude táto osoba počas uvedeného obdobia teda považovať za osobu, ktorá je zamestnaná v zmysle hlavy II nariadenia č. 1408/71 v členskom štáte, na území ktorého si vzala toto voľno.

26 V tomto prípade, ak dotknutá osoba vykonáva závislú činnosť na území iného členského štátu počas tohto obdobia, na jej situáciu sa môže vzťahovať článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia č. 1408/71, pokiaľ majú činnosti vykonávané na území tohto posledného uvedeného členského štátu obvyklú a významnú povahu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. septembra 2017, X, C-570/15, bod 19).

27 Na účely posúdenia obvyklej a významnej povahy činností vykonávaných na území tohto posledného uvedeného členského štátu počas tohto obdobia treba osobitne prihliadať na dĺžku trvania činností a povahu závislej činnosti, ako sú definované v zmluvných dokumentoch, ako aj prípadne na to, či ide o skutočne vykonávané činnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. septembra 2017, X, C-570/15, bod 21).

28 Za týchto podmienok vnútroštátnemu súdu prislúcha overiť, či závislá činnosť, ktorú dotknutá osoba vykonávala v Rakúsku počas troch mesiacov, má vo veci samej obvyklú a významnú povahu, pričom skutočnosť, či táto osoba vykonávala alebo nevykonávala takúto činnosť po uplynutí tohto obdobia, je v tejto súvislosti irelevantná.

29 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia č. 1408/71 sa má vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá má bydlisko a vykonáva závislú činnosť na území členského štátu a ktorá si na obdobie troch mesiacov vezme neplatené voľno a vykonáva závislú činnosť na území iného členského štátu, sa má považovať za

osobu, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch členských štátov v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ sa na jednej strane počas tohto voľna považuje za osobu, ktorá vykonáva závislú činnosť podľa právnej úpravy v oblasti sociálneho zabezpečenia prvého členského štátu, a na druhej strane činnosť vykonávaná na území druhého členského štátu má obvyklú a významnú povahu, čo musí preskúmať vnútroštátny súd.

O trovách

30 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 14 ods. 2 písm. b) bod i) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 592/2008 zo 17. júna 2008, sa má vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá má bydlisko a vykonáva závislú činnosť na území členského štátu a ktorá si na obdobie troch mesiacov vezme neplatené voľno a vykonáva závislú činnosť na území iného členského štátu, sa má považovať za osobu, ktorá je obvykle zamestnaná na území dvoch členských štátov v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ sa na jednej strane počas tohto voľna považuje za osobu, ktorá vykonáva závislú činnosť podľa právnej úpravy v oblasti sociálneho zabezpečenia prvého členského štátu, a na druhej strane činnosť vykonávaná na území druhého členského štátu má obvyklú a významnú povahu, čo musí preskúmať vnútroštátny súd.

Podpisy